

המטמאה למפרע] (139).

בתולים הטהור על אף שאילו תראה דם ממש שאינו דם בתולים תטמא למפרע [שמדובר בבתולה שראתה דם פעם אחת בבית אביה ונתחזקה לרואה ואם תראה עוד פעם בשינוי מראה מדם בתולים, תטמא למפרע] ומוכח שלא מטמאים כתמה אף שהוחזקה כרואה ואם תשוב ותראה תטמא למפרע (140).

מתקפה לה רבי אלעאי לחזקה : **וכי מה בין** ^{י-ב} זו שעדיין לא ראתה ראייה המטמאה למפרע ובכל זאת גזרנו על כתמה, לפי חזקה, **לבתולה שנשאת, שדמיה טהורין**, שהקלנו ולא גזרנו על כתמה אלא תלינן לה בדם

ד"ה אין חוששין] שפירש עוד טעם משום דתלינן הדם מעלמא, נפקא מינה בין הטעמים בנמצא כתם על גופה, ראה בש"ך וב"ח [קצ ג] וחוו"ד וסד"ט [שם ז].

140. בפירש"י מבואר שקושיית הגמרא מבתולה שהגיע זמנה וראתה פעם אחת, ולחזקה יש לטמא כתמה אחר ראייה ראשונה, ולרבי יוחנן ניחא שאין טמא כתמה עד אחר ראייה שניה. יש לתמוה מטוגית הגמרא [ה א] "רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר נשים שאמרו חכמים דיין דעתן כתמן כראייתן, ותינוקת שהגיע זמנה לראות יש לה כתם". **ופירש"י** [ד"ה יש לה כתם] "מכאן ולהבא אף על פי שלא ראתה מימיה". הרי מפורש שבתולה שהגיע זמנה מטמאים כתמה אף קודם שראתה ראייה ראשונה. צ"ל ביאור קושיית הגמרא לפירש"י שאף שבתולה שהגיע זמנה כתמה טמא אף קודם שראתה. בתולה שנישאת שדמה דם בתולים, סברה הגמרא בסלקא דעתך שהטעם לטהר כתמה משום שתלינן בדם בתולים, זהו רק בצירוף הטעם שאף שראתה פעם אחת בבית אביה עדיין לא נהגנו בה תורת מוחזקת בדמים לטמאה למפרע, ולפיכך קשיא לחזקה שמטמא כתם מחמת שכבר הוחזקה ואם תראה שוב בשינוי מראה תטמא למפרע אמאי מטהרין כתמה.

דעת הרשב"א [ט ב] להוכיח שמחלוקת חזקה ורבי יוחנן דוקא בתינוקת שלא הגיע

לרשב"ג, רבי יוחנן סובר לטהר כתמה עד שתראה דם ג' פעמים, וחזקה סובר כיון דאילו חזיא ראייה שלישית הרי היא אחר כך כשאר כל הנשים לטמא למפרע. אף כתמה טמא, שמתחזקת בו לרואה. יש לשאול לשיטת הרמב"ן הרי בראייה שלישית אינה מטמאה למפרע אף לרשב"ג אם כן, היאך יגזרו בכתמה לטמא למפרע. יש לומר כיון שמעיקר הדין יש לטמאותה בראייה השלישית ומה שאינה מטמאה פירש הרמב"ן לעיל [ט ב] מסיבה צדדית שלא שייך בה קנס חכמים כיון שלא היתה מצווה בבדיקה, כלפי גזירת כתמים שפיר מתחזקת ומטמאה למפרע, אך רש"י לשיטתו הסובר שמעיקר הדין אין האשה מטמאת למפרע בראייה שבה היא מתחזקת אי אפשר לפרש שנחלקו אליבא דרשב"ג, שודאי אי אפשר לטמא כתמה עד ד' ראיות.

שיטת הרא"ה [בדק הבית ב"ז ש"ד יז א] כרש"י שנחלקו אליבא דרבי, אולם פירש לשיטתו בסוגיית לעיל, שראייה ראשונה מקרה הוא ואינה מתחזקת לרואה אלא בראייה השלישית [לא כרש"י הסובר שמתחזקת בפעמיים אלא שאינה מטמאה בראייה שבה היא מתחזקת] ונחלקו חזקה ורבי יוחנן בין ראייה שניה לשלישית שעדיין לא הוחזקה בדמים אם כתמה טמא או לא.

139. כך פירש"י, ומבואר הטעם שאין כתמים בקטנה משום שלא גזרו בה. ראה רש"י [ה א

אשה שהגיע זמנה לראות גם אם לא ידעין שהיא נדה, אבל תינוקת זאת שלא הוחזקה לראות לא גזרו מספק שמא ראתה, על רוקה ומדרסה.

כתמה של תינוקת זאת שראתה רק פעמיים נמי טהור.

ואמר עולא: **לא ידענא** אם הא דאמר רבי יוחנן שכתמה טהור, **אם דידיה** הוא, שחידשו מעצמו, **אם דרביה** הוא, אם גם את דין הכתם אמר רבי יוחנן בשם רבו, רבי שמעון בן יהוצדק.

והוינן בה: **למאי נפקא מינה** אם דידיה או דרביה?

אמר ליה ר' זירא: זו, בתולה — **שירפה מצוי** [השרף היינו הדם] שדם בתולים מצוי אצלה ולכן תולה בו (141).

וזו, תינוקת — **אין שירפה מצוי**, שאין לה דם טהרה שתוכל לתלות בו.

אמר עולא אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק:

תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, וראתה פעם ראשונה ושניה, ולא הוחזקה בפעם שלישית לראות — רוקה ומדרסה בשוק — טהור! (142)

שגזרו חכמים טומאה על רוק ומדרס של

דעת הרא"ה הובא **בחידושי הרשב"ץ** בסוגיין, שתינוקת שהגיע זמנה אין כתמה טמא אלא אחר שראתה. ראה **במאירי** שפירש ראייתם מקושיית הגמרא "וכי מה בין זו לבתולה".

141. לפירש"י בהערה הקודמת, כוונת הגמרא לתרץ שכל הטעם לטהר כתמה של בתולה שנישאת משום שיש לתלות בדם בתולים ולפיכך אין לה כתם ואין צורך לסברא שלא נהגנו בה תורת מוחזקת בדם, כיון ששירפה מצוי. מה שאין כן תינוקת שאין שירפה מצוי. **וברשב"א** פירש להיפך זו שירפה מצוי היינו תינוקת שלא הגיע זמנה "כבר התחילה לראות דם טמא וחזקו מן הטמא, אבל הבתולה אין שירפה מצוי". ראה **תוס' [ד"ה וכי]**.

142. ראה **תוס' [ד"ה רוקה]** שביארו, שנקט רוקה ומדרסה בשוק ולא בבית, כיון שבבית בדרך כלל ידוע אם ראתה או לא, אבל בשוק שלא ידוע אם ראתה או לא אין להחזיקה כרואה כיון שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה ג'

זמנה אבל בתינוקת שהגיע זמנה כתמה טמא לכולי עלמא אף קודם ראייה ראשונה והוכיח כן מהגמרא לעיל [ה א] ולפיכך פירש קושיית הגמרא מבתולה, שמדובר **בבתולה שלא הגיע זמנה לראות שנותנין לה ד' לילות** ודמיה טהורין, ראה **פתחי נדה** שתמה לפירושו מה הקושיה מבתולה שלא הגיע זמנה לראות הרי התם אפילו אם תראה עדיין דייה שעתה ולא מטמאה למפרע דין הוא שיהא כתמה טהור מה שאין כן בנידון הסוגיא כאן לחזקיה שאם תראה שוב מטמאה למפרע מובן שיש לטמא כתמה, ומבאר, שעל כרחך כוונת הרשב"א בביאור קושיית הגמרא שבתולה דמיה טהורין בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות, אף שכבר הוחזקה בב' ראיות לרבי או בג' לרשב"ג שאם תראה שוב מטמאה למפרע, מכל מקום תולין בדם בתולין, וכתמה טהור אף כאן נטהר כתמה. אך רש"י שפירש הקושייה מבתולה שהגיע זמנה מוכח שסובר שבלא הגיע זמנה אך הוחזקה וראתה ג' פעמים לא תולין בדם בתולים וכתמה טמא. ראה סוגיית הגמרא להלן [סד ב].

שמשמעו אפילו שופעת שרואה בלי הפסק, הוי ראייה אחת, — ולא מיבעיא פוסקת בין ראיותיה בתוך שבעה דהוי ראייה אחת!

והרי אדרבה, פוסקת בין ראיותיה, שאינה רצופה במשך שבעה ימים, הויא ליה כשתי ראיות נפרדות! (144)

אלא, הכי קאמר רב חלקיה: "תנוקת שלא הגיע זמנה לראות, ושופעת כל ז' — אינה אלא ראייה אחת". אבל, אם פוסקת בין ראיותיה, היא מונה אותם בתור ראיות נפרדות אפילו תוך שבעת ימי נדותה הראשונים. ואם היו שתי הפסקות בין שלש ראיות היא נהיית מוחזקת כרואה דם.

אמר רב שימי בר חייא: "מדלפת" שמטפטפת טפות דם, האחת אחר השניה, אינה נחשבת כרואה דם, ואפילו לא כראיה אחת.

ומשנינן: למיהוי דבריו של אחד, של חזקיה האומר שלאחר שתי ראיות כתמה טמא, במקום שנים! שהרי חלק רבי יוחנן על חזקיה מסברא עצמית שלו, ובנוסף לכך הביא את דברי רבו, ומכריעים דברי השנים המטהרים את דברי האחד המטמא.

ומוכיחה הגמרא שאמרה רבי יוחנן בשם רבו, ומוכרעת הלכה כדברי השנים מהא: כי אתי רבין וכל נחותי ימא,

אמרוה להא שכתמה טהור אחרי שתי ראיות, כרבי שמעון כרבי יוחזקן;

אמר רב חלקיה בר טובי: תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, והתחילה לראות בפעם הראשונה, אפילו שופעת ורואה דם כל ז' ימי נידותה, אינה אלא ראייה אחת, ואינה מוחזקת להיות רואה עד שתראה עוד שתי ראיות אחרות (143).

ושואלת הגמרא על לשונו של רב חלקיה

פעמים. ראה תוס' הרא"ש.

143. הרשב"א מבאר, שנקט דוקא תינוקת שלא הגיע זמנה ולחדש אליבא דרבי, משום שבהגיע זמנה "כיון דבתרי זימני הוי חזקה ובפעם שניה מטמאה מעת לעת לא נפקא לן בין שתהא כראייה אחת בין שתהא כב' ראיות, שבין כך ובין כך בראיה שתראה אחר שתטהר מנדתה תטמא למפרע" לפיכך נקט תינוקת שלא הגיע זמנה שאפילו לרבי בכדי לטמא למפרע צריך ג' ראיות. מבואר בדבריו, שבהגיע זמנה דוקא לרבי אין נפקא מינה אם היא שופעת או פוסקת כיון שמכל מקום אחר שתטהר ותשוב ותראה תטמא למפרע אבל לרשב"ג שצריכה להתחזק ג' פעמים יש נפקא מינה גם בהגיע זמנה, והולך

בזה לשיטתו לעיל שאף בתולה שהגיע זמנה תלוי ברבי ורשב"ג אם סגי בב' ראיות או בג' ראיות.

ראה פתחי נדה שהעלה לדעת הראשונים שאף בהגיע זמנה אין מטמאה כתם אלא לאחר ראייה שניה יש נפקא מינה אם היא שופעת או פוסקת לענין כתם. ראה עוד סדרי טהרה [קצ ט].

144. בשיעור פוסקת ראה רשב"א [תורת הבית ש"ד טז א] שאפילו פוסקת ג' פעמים ביום אחד הויא פוסקת וכן כתב הב"י [קצ] בדעת רש"י והטור. וכן פסק הרמ"א [קצ ג] אך מלשון הרמב"ם [איסורי ביאה ט ה] משמע דדוקא פוסקת שיעור ווסת ראה סדרי טהרה [קצ ט].

ושואלת הגמרא — כיצד אפשר שלא להחשיב את ראיתה, והא קחזיא?!

ומעמידה הגמרא את חידושו של רב שימי בר חייא בצורה אחרת — אימא, מדלפת אינה בשופעת שכל המשך ראיתה נחשב לראיה אחת. אלא מדלפת — הרי היא כפוסקת! שעל אף שיוצאים ממנה טפות דם בזו אחר זו, כיון שכל אחת יוצאת לחוד נחשבת כל יציאת טיפת דם לראיה בפני עצמה והרי היא נחשבת כמוחזקת להיות רואה, ומטמאה מעת לעת.

ושואלת הגמרא — אם נאמר שמדלפת המטפטפת טיפים באופן רצוף בזה אחר זה נקראת פוסקת, הרי מכלל זה אתה למד דשופעת, הנחשבת כראיה אחת, היא רק כאשר היא שופעת כי נהרא, שיוצא ממנה הדם בזרימה מתמדת במשך שבעה ימים, והרי לא יתכן שבמצב זה היא תשאר בחיים?!

ולכן חוזרת בה הגמרא, ומעמידה את דברי רב שימי בצורה הפוכה — אלא, אימא — מדלפת אינה אלא בשופעת, שנחשבת לראיה אחת בלבד, שמחשיבים את הטפטוף הרצוף כאילו היה שפיעה מתמשכת, ולפיכך עדיין דיה שעתה עד שתראה עוד שתי ראיות נפרדות(145).

תנו רבנן: חזקה של בנות ישראל היא לנהוג לפי הסדר הזה:

עד שלא הגיעו לפרקן שהן מתחת לגיל י"ב שנה, הרי הן בחזקת טהרה, ואין הנשים המבוגרות בודקות אותן כדי לדעת אם ראו דם(146).

משהגיעו לפרקן — הרי הן בחזקת טומאה, בחזקת שדמים מצויים בהן, ונשים מבוגרות בודקות אותן כדי לדעת אם הן טהורות או טמאות.

רבי יהודה אומר: אין בודקין אותן ביד מפני שמעוותות אותן אם ישרטו אותן, ויבואו לטעות שראו דם נדה.

אלא, סכות אותן בשמן מכפנים, ומקנחות אותן מבחוץ, והן נבדקות מאליהן, שאם הגיע זמן לראות יוצא הדם מחמת השמן.

שינונו במשנה: רבי יוסי אומר מעוברת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות, דיין שעתן.

תני תנא קמיה דרבי אלעזר: רבי יוסי אומר — מעוברת ומניקה שעברו עליה ג' עונות, מבלי לראות, דיה שעתה.

נוקטת שרק נדה והיושבת על דם טוהר אינה צריכה בדיקה ולמה לא קתני גם בנות ישראל שלא הגיעו לפרקן וכן י"א יום שבין נדה לנדה שהן ימי זיבה מבואר לקמן [לח ב] שהרי הם בחזקת טהרה ואינה צריכה בדיקה. ומתמצים, שהמשנה לא פירשה שאינה צריכה בדיקה אלא נשים ששייכות בראית דם רק שאין נפקא מינה

145. ראה ב"ח [קצן] וט"ז [שם ה] שנחלקו אם שופעת היא כמזלפת או שחלוק שופעת ממזלפת ששופעת אף אם פסקה מעט וחזרה וראתה הוי כראייה אחת מה שאין כן מזלפת. ראה סדרי טהרה [שם ח] וחיודושי רעק"א.

146. תוס' [ד"ה הרי] הקשו, המשנה [יא א]

אמר ליה רבי אלעזר להחוא תנא: פתחת בתרי [מעוברת ומניקה], וסיימת בחדא, [בלשון יחידי – דיה שעתה]? דילמא, "מעוברת והיא מניקה" קאמרת, שדברת אודות אשה אחת שהפסיקה לראות ג' עונות, וחלק מההפסקה היה בימי עיבורה וחלק

בימי מניקותה, ומילתא אנב אורחיה קא משמענת לן ששתי ההפסקות מצטרפות למשך ג' עונות, דימי עיבורה עולין לה [מצטרפים] לימי מניקותה, וימי מניקותה עולין לה לימי עיבורה (147) (148).

בראיתן, מה שאין כן לא הגיע זמנה וי"א ימי זיבה אינה צריכה בדיקה מחמת שמסולקות דמים לא קתני.

מסולקות דמים מצד עצמם אלא אם כן עברו עליהן ג' עונות בלא ראייה כפירש"י ולפיכך אמרו שמצטרפין ימי עיבור והנקה לאשוויי אותה מסולקת. ראה הערה הבאה יישוב לקושיה זו.

147. ראה חידושי חת"ס ומי נדה שביארו טעם הצירוף של ימי עיבור והנקה משום שכבודת הראש בימי עיבור, ואיכריה מתפרקין בהנקה הכל טעם אחד הוא. וראה הערה הבאה. הרשב"א נוקט שג' עונות הפסקה בימי עיבור מהני להחשיבה מסולקת גם לימי מניקותה ואין צורך שיעבור איזה זמן בימי מניקותה בלא ראייה ראה הגהות הרד"ל שהקשה על זה, וברש"י [ד"ה ימי עיבורה] משמע דלא כהרשב"א.

והנה לדעת רש"י במשנה שרבי יוסי סובר שמעוברת ומניקה דיין שעתן רק אם עברו ג' עונות יש להסתפק אם מודה לתנא קמא שהעיבור או הנקה סיבה לסילוק, אלא שמצריך להוכיח כן על ידי ג' חדשים שלא רואה חזינן שאצלה גם העיבור מסלק הדמים, או סובר שאין זו סיבה מספקת לסילוק, ובכדי לקובעה כמסולקת צריך גם לסיבת ג' חדשים בלא ראייה, דומיא דרבי אליעזר הסובר בכל אשה שלא ראתה ג' חדשים שדייה שעתה.

ראה חזון איש [קב ב] שמסתפק אם סילוק עונה אחת קודם ימי עיבורה מצטרף לימי עיבורה.

הרשב"א מקשה למה מובאת דעת רבי יוסי במשנה רק אחר דברי רבי אליעזר, והרי הוי ליה לאתויי אחר תנא קמא, אם חולק עליו. אמנם, אם כצד ב' שרבי יוסי חולק על תנא קמא ומה שמועיל ג' עונות לעשותה מסולקת הוא מכח דברי רבי אליעזר שסבר כן בכל אשה ורבי יוסי הסכים עמו במעוברת ומניקה, הקושייה מתורצת. ולפי זה יש לומר, שאין צריך לחדש כחת"ס שהבאנו בהערה הקודמת אלא אף אם עיבור ומינקת הוו ב' סיבות נפרדות לסילוק מכל מקום עיקר טעמיה דרבי יוסי שבמעוברת ומינקת מודה לרבי אליעזר שג' עונות בלא ראייה הוי סילוק כיון שבכל אחת מהם יש עוד סיבה לסילוק מעוברת שאיכריה כבדים, ומינקת שמתפרקים, ולא איכפת לי שהסיבה הנוספת

148. ראה רמב"ם [משכב ומושב ד' א' ו'] וכס"מ שם שהכריח בדעתו שרבי יוסי במתני' לא פליג על תנא קמא שמעוברת שיעורה בהכרת העובר ומניקה משיולד, רק בא להוסיף שאם עברו בהן ג' עונות פעם א' וראו דיין שעתן אבל בפעם השניה מטמאות למפרע. ודלא כפירש"י במשנה [ז ב] שרבי יוסי חולק על תנא קמא. ובהידוד הלכות תמה אם לא פליג רבי יוסי על תנא קמא למה צריך הצטרפות של ימי העיבור וההנקה לעשותה מסולקת, גם ללא הצירוף מסולקת מצד העיבור או ההנקה משנולד עובר. מוכח שלרבי יוסי אין מעוברת או מניקה

כדתניא: ימי עיבורה עולין לה לימי מניקותה, וימי מניקותה עולין לה לימי עיבורה (149).

כיצד? הפסיקה שתים עונות בימי עיבורה ואחת בימי מניקותה (150),

תטמא למפרע, ולזה מהני ג' עונות שלא תטמא למפרע ועל זה אמרו בגמרא שמצטרפין ימי העיבור וההנקה.

149. בגמרא להלן [לו א] מבואר שללוי, הסוכר שדם טומאה הבא בימי לידה ודם הבא בימי טוהר ב' מעיינות נפרדים הם, מהני לצרף ימי טוהר לשיעור ג' עונות למימר דיה שעתה. [כגון שהפסיקה לראות חדשים בסוף עיבורה, ואחר שילדה והפסיקה מלראות קצת זמן דמוכח לן שנסתם מעיין הטמא ונפתח מעיין טהור, אפילו שתראה אחר כך מהני להשלים לג' עונות כיון שדם טוהר הוי].

ולכאורה, אם יסוד ג' עונות הוא להוכיח שמסולקת דמים, הרי ליכא הוכחה בימי טוהר, שהטעם שאינה רואה בימים אלו משום שנסתם המעיין הטמא. הקהילות יעקב [טהרות טו] מוכיח מזה שענין ג' עונות לרבי יוסי אינו הוכחה, אלא שנתרגלה בטבעה להיות מסולקת.

אמנם החת"ס [בשו"ת, יו"ד קמג] מבאר שלרבי יוסי כיון שעצם הסילוק הוא על ידי העיבור וההנקה, ואין הג' עונות אלא להוכיח שמסולקת שפיר משלימים אף ימי טוהר לימי הטומאה, אך ודאי שאין ההסבר בג' עונות שהם סיבת הסילוק גופא, שודאי אין ימי הטוהר ישלימו. ולפי זה בג' עונות לרבי אליעזר בכל אשה שהסילוק נעשה על ידי שלא ראתה ג' עונות ודאי שלא מהני סילוק של ימי טוהר, וראה מהרש"א [יא ב על תוס' ד"ה אפילו] מה שתמה על תירוצם מהגמרא [לו א].

150. המהרש"א מקשה היכא משכחת לה שתיים בימי עיבורה ואחת בימי מניקותה הרי

אינה אותה סיבה בכל הג' עונות. ראה עוד בהערה הבאה בנוגע לחקירה הנ"ל.

ובמשנה [ז ב] מבואר שלא אמרו דיין שעתן אלא בראייה ראשונה אבל בראייה שניה מטמאה מעת לעת, ולהלן בגמרא איכא מאן דאמר הסוכר שכן הדין אף במעוברת ומניקה, יש להסתפק מה הדין בראתה פעם אחת בעודה מעוברת ופעם שניה בזמן הנקה האם תהא טמאה למפרע כיון שהיא שניה לראייה שראתה בימי עוברת או דילמא כהאי גוונא אין מצרפין הראיות, ולכאורה לד' החת"ס ששניהם סיבה אחת תטמא למפרע.

ויש לדייק כן מלשון רש"י במשנה [ז ב] שכתב "בראייה ראשונה שראתה הבתולה או המעוברת או הזקנה לאחר ג' עונות". ויש להתפלא למה השמיט מניקה, אלא מוכח כיון שראתה ראייה ראשונה בימי עיבורה כהרי בשניה תטמא למפרע בין בתראה בימי עיבורה בין אם תראה בימי מניקותה שבכדי לטמאה למפרע בימי מניקותה אינה צריכה עוד ראייה נוספת אלא מהני ראייתה הראשונה שראתה בימי עיבורה. ראה שו"ע [יו"ד קפ"ט לג], ובספר בדי השולחן [שלט] דן באם ראתה בימי עיבורה שצריכה לחשוש כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע, אם צריכה לחשוש כן גם אחר כך בימי ההנקה.

ובמה שהקשה החידוד הלכות על הכס"מ בדעת הרמב"ם, אם רבי יוסי מודה לתנא קמא לשם מה צריך הצירוף של ימי עיבור לימי הנקה. יתכן לומר שיש נפקא מינה כשראתה ראייה אחת בימי עיבורה ואחר כך עברו עליה ג' עונות עם ימי מניקותה - בראייה הבאה לא תטמא למפרע, שהרי נתבאר לעיל שבראתה ראייה אחת בימי עיבור בראייה שניה בימי הנקה

או – הפסיקה שנים עונות בימי מניקותה ואחת בימי עיבורה,

איבעית אימא: בלידה יבשתא, שלא ראתה דם בשעת לידה.

או – הפסיקה אחת ומחצה עונה בימי עיבורה ואחת ומחצה בימי מניקותה [וכן להיפך], מצטרפות ההפסקות לג' עונות!

איבעית אימא: דם נדה לחוד ודם לידה לחוד, ואין ראית דם הלידה קוטעת את ההפסקה.

ומבררת הגמרא: בשלמא, ימי עיבורה עולין לה לימי מניקותה משכחת לה, דקמניקה ואזלא [והפסיקה לראות בימי מניקותה האחרונים], ומיעברא⁽¹⁵¹⁾, [והמשיכה את ההפסקה בימי העיבור, שמצטרפים ימי העיבור לימי ההנקה שקדמו להם], אלא ימי מניקותה עולין לה לימי עיבורה, שמצטרפים ימי ההנקה שלאחר העיבור לימי העיבור, היכי משכחת לה? והרי בשעת הלידה היא רואה דם ונמצא שלא הפסיקה לראות במשך ג' עונות רצופות?

ואיבעית אימא: תני חדא בלבד, שימי עיבורה מצטרפים לימי ההנקה שלפני העיבור, אך אין ימי ההנקה מצטרפים לימי העיבור הקודמים. דראית דם הלידה אכן קוטעת את ההפסקה.

ומסבירה הגמרא בג' אופנים:

שנינו במשנה: במה אמרו שאשה המסולקת דמים דיה שעתה – בראיה ראשונה, אבל בשניה – מטמאה מעת לעת!

אמר רב: הא דמטמאה בראיה שניה מעת לעת, קאי אכולהו, על כל ארבעת הנשים המנויות במשנה בתור מסולקות דמים, שבכולן בפעם השניה שרואה בטל ממנה שם "מסולקת דמים".

עונה ראשונה של ימי מניקותה הוי ימי טוהר. ובחידוד הלכות תמה עליו מהגמרא להלן [לו א] שימי טוהר עולים להשלמת ג' עונות, ראה פתחי נדה שביאר כוונת המהרש"א באופן אחר.

משכחת לה במינקת שראתה וטבלה ונתעברה והפסיקה לראות דם ומצרפים ב' חדשי עיבור קודם שהוכר העובר שהניקה בו. עם חדש נוסף אחר הכרת העובר שלא הניקה בו. ראה עוד הגהות הרד"ל.

151. תוס' [ד"ה דהויא] מקשים היאך התעברה ללא ראייה בינתיים, הא אמרינן בפ' המפלת שאין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילתה או לוסתה. מוכח שרק אשה שרואה דם יכולה להתעבר אבל אשה כזו שאינה ראויה לראות דם אינה יכולה להתעבר. מוכיחים האחרונים [חידוד הלכות, חת"ס וחזו"א] מקושיית תוס' שהם סוברים שדין ג' עונות אליבא דרבי יוסי הוא אף קודם שהוכר העובר [דלא כהרשב"א תורת הבית ב"ז ש"ג] שאם לא כן, שפיר

ומתמצים תוס' ב' תירוצים: א. כוונת הגמרא פרק המפלת שרוב פעמים כך הוא, אך גם יכול לקרות שתתעבר בלא ראייה קודם. ב. כוונת הגמרא שבימים שהיא רגילה לראות אין מתעברת אלא סמוך לטבילתה או סמוך לוסתה. ראה שו"ת אור שמח [ח"ב ס"ג] שדין במניקת שנתעברה אם צריכה ז' נקיים וטבילה, ותלה זה בב' תירוצי תוס'. שלתירוץ הראשון בתוס' אפשר שהוא כמו ווסתות למאן דאמר דאורייתא שאם לא בדקה טמאה, לפיכך צריכה ז' נקיים

ושמואל אמר: לא שנו שבפעם השניה מטמאת מעת לעת אלא בתולה, שהגיע זמנה לראות, וכשרואה בפעם השניה הוחזקה להיות רואה (152), וזקנה שחזרה לראות פעמיים, אבל מעוברת ומניקה — דיין שעתן

כל ימי עיבורן, דיין שעתן כל ימי מניקותן; שהעיבור וההנקה ממשיכים לגרום להסתלקות הדם גם אם קרה שראתה פעמים אחדות בזמן העיבור וההנקה (153).

וטבילה. וראה בהשגת הגרש"ז אוירבעך זצ"ל נדפס בקובץ מוריה שבט תשמ"ב, ובמנחת שלמה [ב"יג ז] שדחאו, וכוונת התוס' שאם ראינו שנתעברה, מוכח שהיא מן המיעוט שלא ראתה.

152. כן פירש"י. לכאורה דבריו כאן סותרים למה שפירש לעיל [ט ב] שבתולה אשר הגיע זמנה, מתחזקת לרואה בפעם אחת, אלא שאינה מטמאה למפרע בראייה שבה היא מתחזקת. וראה מרומי שדה.

ויתכן לומר, שרש"י כאן פירש כן אליבא דשמואל, הסובר שמעוברת ומניקת לעולם אינה מטמאה למפרע, כי היות שצריך ב' ראיות להחזיקה "רואה", לא מחזיקים מעוברת ומניקה בתור "רואה", לפי שיש בהן כל הזמן סיבה לסילוק דמים, וכל ראייה שרואה הוי מקרה, וכמו שפירש"י בהמשך [ד"ה אבל] שאין כאן התחזקות לרואה. אבל אם מהני ככולן ראייה אחת להיותה בכלל רואה, ואין זה משום שצריך התחזקות לרואה [ואינו תלוי כלל במחלוקת רבי ורשב"ג ראה תוס' לעיל [י א ד"ה ברוב], היינו אומרים שהדין כן אף במעוברת ומניקה, כי סוף סוף ראתה בימי עיבורה ובימי מניקותה.

והתוס' [ט ב ד"ה זקנה] פירשו, כי מה שמבואר במשנה שזקנה בראייה שניה מטמאה למפרע, זה רק כשקירבה ראייתה השניה לסוף שלשים. ויש לברר, האם כוונתם לומר שעיקר טעם הטומאה למפרע בראייה שניה הוא משום שסמוכה לקודמתה, מה שאין כן ברואה פעם שניה אחר ג' עונות. או כוונתם לומר, שאף אם אינה צריכה ראייה שניה סמוכה לקודמתה בכדי

לטמאותה למפרע, מכל מקום, אם עברו שוב ג' עונות אמרינן שעכשיו היא הזקינה, ולא תטמא למפרע. ונפקא מינה בשאר המסולקות דמים, שגם הן מטמאות למפרע בראיה שניה, מה דינן אם יראו פעם שניה ראייה רחוקה מהראשונה. שלפי צד א' לא יטמאו למפרע. ולפי צד ב' יטמאו, כיון שרק בזקינה מועיל סילוק ג' עונות. ונראה, שזה תלוי בטעם הטומאה למפרע בראייה שניה, אם מתחזקת בראיה אחת אלא שאינה מטמאה אלא בראיה שלאחריה. או שמתחזקת בב' ראיות. כי אם מה שמבואר במשנה שמטמאת בראייה שניה זה משום שסמוכה לראייה ראשונה, יובן הדבר רק אם צריכה להתחזק בב' ראיות לרואה, ולפיכך נוקטים כן רק אם הראיות סמוכות ומתחזקות בהן, ויהיה הדין כן בכל הנשים המסולקות שיטמאו בראיה שניה רק אם היא סמוכה לראיה ראשונה. אבל אם מתחזקת לרואה בראייה אחת, ולכן בשניה מטמאה למפרע, אין סברא שהראייה השניה צריכה להיות סמוכה. ובהכרח שביאור התוס' הוא, שבזקינה, אם עברו עוד ג' עונות יש סיבה חדשה להחזיקה כזקינה, ולפיכך דייה שעתה עד שתחזור ותראה פעם שלישית. ולפי זה, שאר נשים שדיין שעתן יטמאו למפרע בראייה שניה גם בהרחיקו הראיה, כיון שכבר הוחזקו לראות בראיה ראשונה. ראה בתוספתא סוף פרק א'.

153. כן פירש"י ותוס' [ד"ה דיין]. וחלוק דינן מתינוקת שלא הגיע זמנה, שבראייה שלישית מטמאה מעת לעת, שכיון שהוחזקה לראות, בטל הסילוק. ראה אור שמח [משכב ומושב ד ה]

וכן אמר רבי שמעון בן לקיש כרב — שאכולהו קאי הסיפא של המשנה, שבראיה שניה היא חדלה להיות מסולקת דמים.

ורבי יוחנן אמר: כשמואל שלא שנו אלא בתולה וזקנה, אבל מעוברת ומניקה — דיין כל ימי עיבורן, דיין כל ימי מניקותן!

יא-א כתנאי: מעוברת ומניקה שהיו שופעות דם ובאות [שהיו רואות פעמים מרובות, עדיין הן בחזקה מסולקות דמים], דיין שעתן כל ימי עיבורן, ודיין שעתן כל ימי מניקותן, דברי רבי מאיר.

רבי יוסי ורבי יהודה ורבי שמעון אומרים: לא אמרו דיין שעתן אפילו במעוברת ומניקה, אלא בראייה ראשונה. אבל, בשניה — מטמאה מעת לעת, ומפקידה לפקידה.

שנינו במשנה: ואם ראתה האשה שהיא "מסולקת דמים" את הראיה הראשונה מאונם, אף אם ראתה את הראיה השניה כדרכה — דיה שעתה.

אמר רב הונא: קפצה וראתה, קפצה וראתה, קפצה וראתה — קבעה לה וסת!

ומבררת הגמרא: למאי קבעה לה וסת? אילימא לימים שכל שלשת הראיות-בקפיצה אירעו ביום מסוים, וקא משמע לן רב הונא שהיום המסוים נקבע בתור הוסת, בין אם תקפוץ ובין אם לאו.

זה לא יתכן, כי הא כל יומא דלא קפיץ לא חזאי, ומוכח שווסתה תלוי גם בקפיצה ולא ביום בלבד!?

אלא, מבאר הגמרא, שכוונת רב הונא שהיא קובעת לקפיצות לחוד⁽¹⁵⁴⁾, שבכל פעם שתקפוץ, ואפילו ביום אחר, היא חייבת לבדוק, ככל אשה החייבת לבדוק בשעת וסתה. וכן לקולא, שדיה שעתה⁽¹⁵⁵⁾.

ומקשינן: והתניא: כל וסת שתקבענה מחמת אונם [וכגון שקפצה או שהוכתה] אפילו חזרה על עצמה אותה וסת-מחמת-אונס כמה פעמים — לא קבעה וסת!

ומדייקת הגמרא בלשון הברייתא:

מאי לאו, כוונת התנא באמרו "כל וסת שתקבענה מחמת אונס אינה וסת" — היא

הקשתה הגמרא לקפיצות לחוד פשיטא. ובתוס' [ד"ה אלא] דחו את פירש"י [ראה להלן ביאור קושייתם] ונקטו שוסת לקפיצות לחוד פשיטא לגמרא שאינה קובעת וכ"ד הרמב"ן והרשב"א.

155. הנצי"ב דקדק בדברי רש"י שלא נקט הקולא בוסת ש"דיה שעתה" אלא בקביעת וסת לימים אך לא בוסת לקפיצות. וביאר הטעם, שבקפיצות פשיטא שאין חשש קודם שהגיע שעת הוסת, אך מדברי התוס' להלן [סג ב ד"ה אכלה] העלה שבוסת לקפיצות מטמאה מעת לעת

שתלה סברה זו בטעם סילוק דמים במניקת אם משום שנעכר ונעשה חלב או משום שאיברה מתפרקין. ראה עוד רשב"א [תורת הבית ב"ז ש"ג יב א].

154. כך פירשו רש"י והרז"ה. ולדבריהם מה שמבואר בברייתא המובאת להלן שלא קבעה וסת לקפיצות לחוד, היינו בגוונא שהוא מורכב לימים, אבל ודאי כל שקפצה ג"פ בימים מפוזרים קבעה וסת לקפיצות לחוד, וזו היא מימרא דרב הונא. ומכריח הרז"ה כן ממאי שלא